
Politické aspekty hospodářské politiky

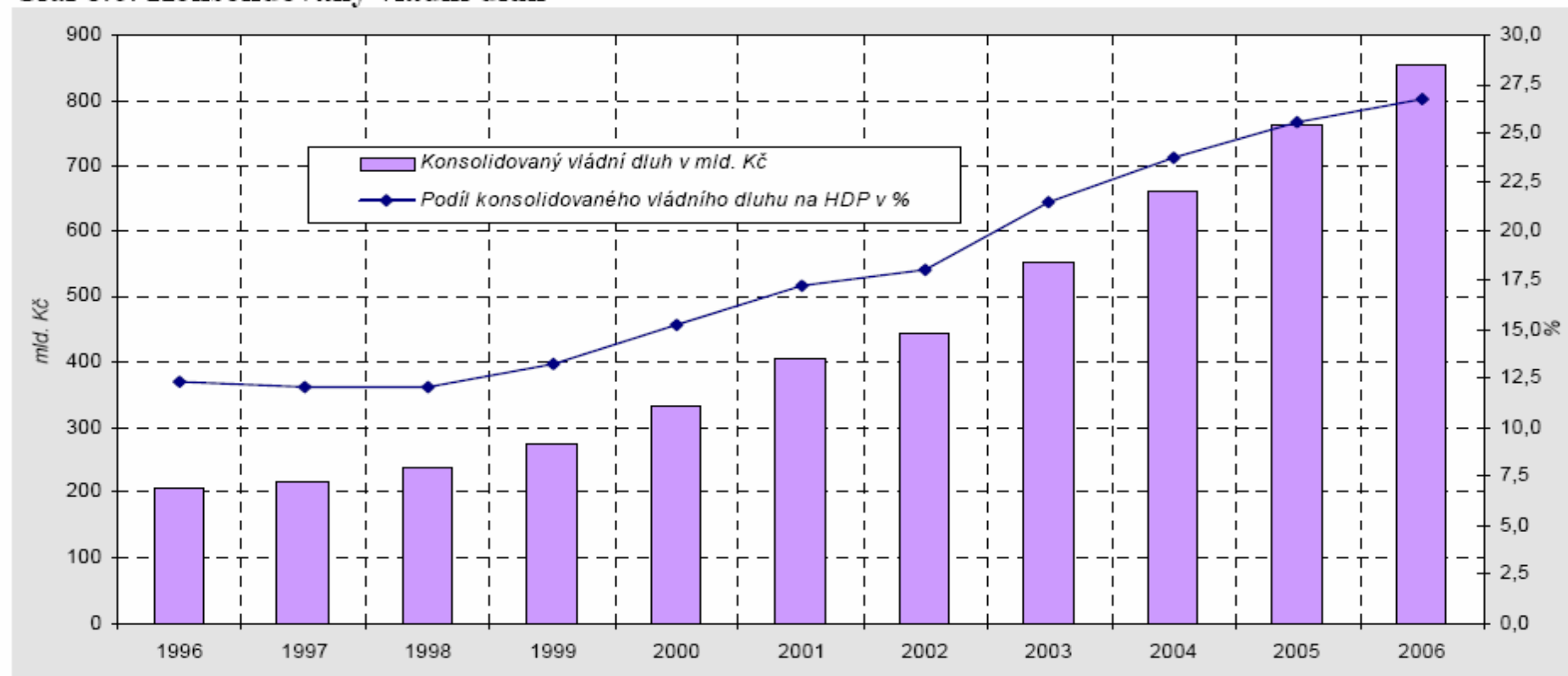

Příběh jedné země – bylo, nebylo....

1. Veřejné rozpočty této země byly dlouhodobě v deficitu a vytvářely tak růst veřejného zadlužení.
  2. Příčinou těchto deficitů byly příliš vysoké výdaje. Bylo by potřeba je snížit
  3. Hlavní problém je v sociálních výdajích. Jsou příliš vysoké, neproduktivní a budou se zvyšovat se stárnutím populace
  4. Proto by se měly sociální výdaje snížit. Vhodným řešením jsou reformy penzijního a zdravotního systému a snížení sociálních dávek pro nezaměstnané.
  5. Pokles sociálních výdajů nám také umožní snížit daně. To je důležité, protože nízké daně a nízké náklady na pracovní sílu přilákají zahraniční investory a podpoří naši konkurenceschopnost.
  6. Naopak bychom měli více veřejných prostředků investovat do dlouhodobě prorůstových oblastí, jako jsou například vysoké školy, věda a výzkum, znalostní ekonomika a infrastruktura.
  7. Kdyby se to všechno podařilo, dosahovali bychom vysokého ekonomického růstu a všichni by se měli lépe.
  8. Tento program se nedaří uskutečnit protože ho blokují populističtí politici, kteří mají strach o hlasy sociálně slabých voličů.
-

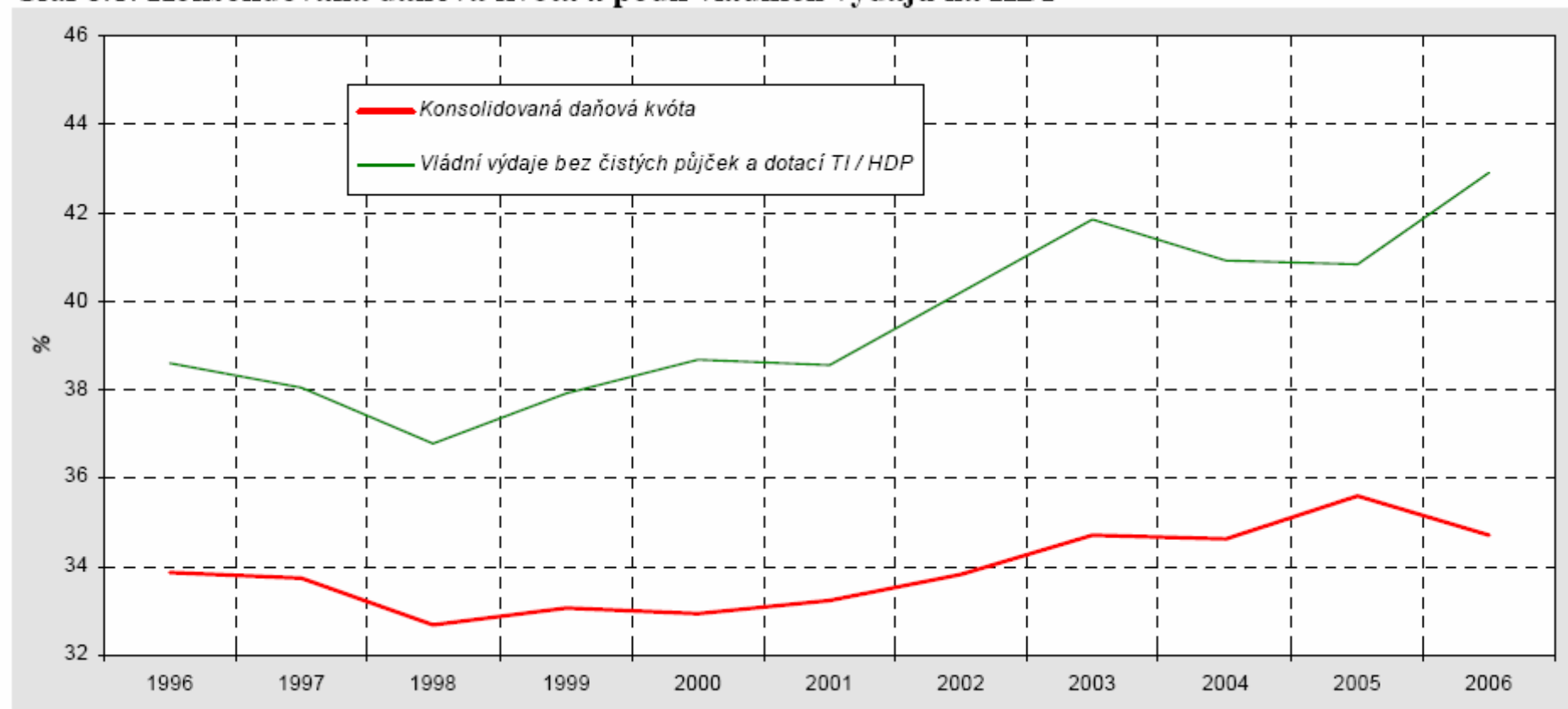
1. Veřejné rozpočty této země byly dlouhodobě v deficitu a vytvářely tak růst veřejného zadlužení.

Graf 8.6: Konsolidovaný vládní dluh

2. Příčinnou těchto deficitů byly příliš vysoké výdaje. Bylo by potřeba je snížit

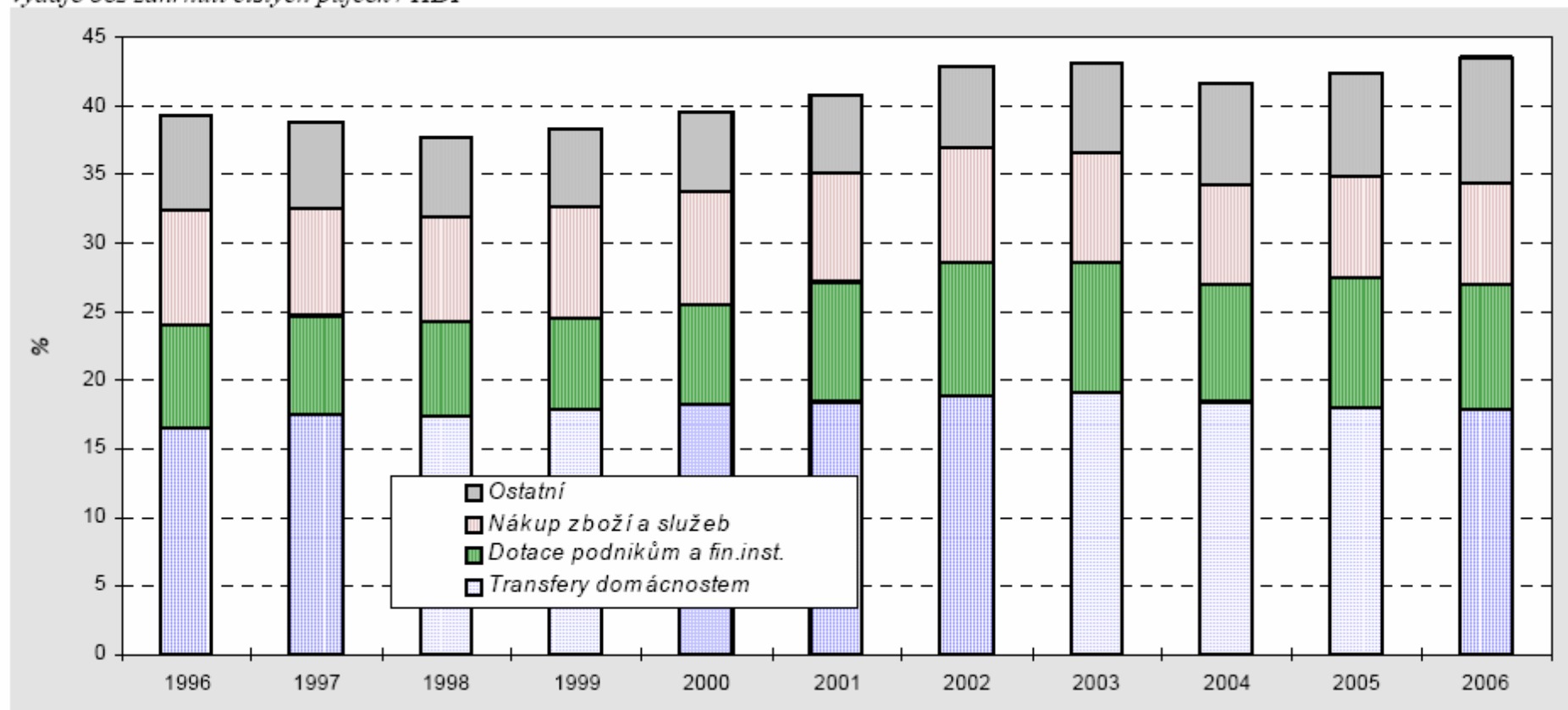
Graf 8.1: Konsolidovaná daňová kvóta a podíl vládních výdajů na HDP

3. Hlavní problém je v sociálních výdajích.

Graf 8.3: Podíl konsolidovaných výdajů vládního sektoru na HDP

výdaje bez zahrnutí čistých půjček / HDP

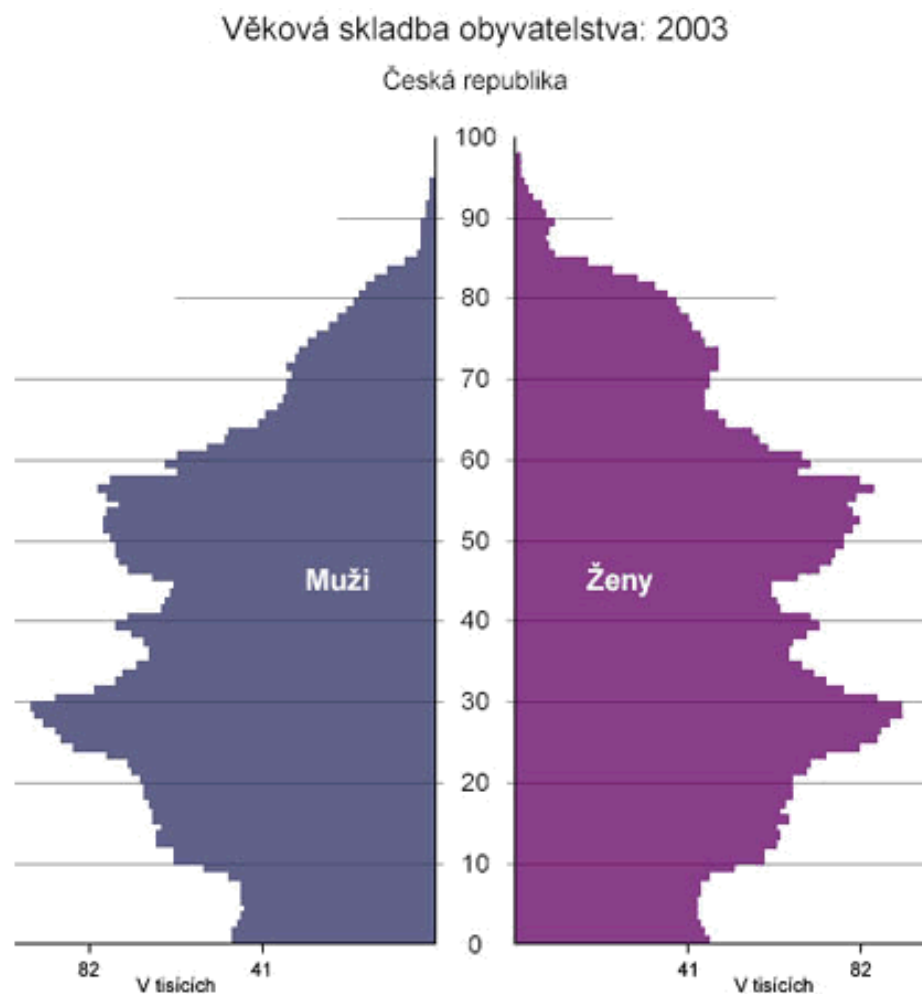

Jsou příliš vysoké, neproduktivní.....

- 1) Příliš vysoké? --- nižší než ve většině vyspělých zemí
  - 2) Neproduktivní? --- nemají význam?
Nenahrazují soukromé výdaje?
-

...a budou se zvyšovat se stárnutím populace

.....Vhodným řešením jsou reformy penzijního a zdravotního systému.....

- „Stárnutí je využíváno jako neutrální, ne-ideologický a apolitický podtext pro legitimizaci redukcí ve veřejných a obzvláště sociálních výdajích.
- Předpoklad “příliš mnoho starých lidí“ implikuje nutnost potřeby a urgency reformy důchodového zabezpečení.“

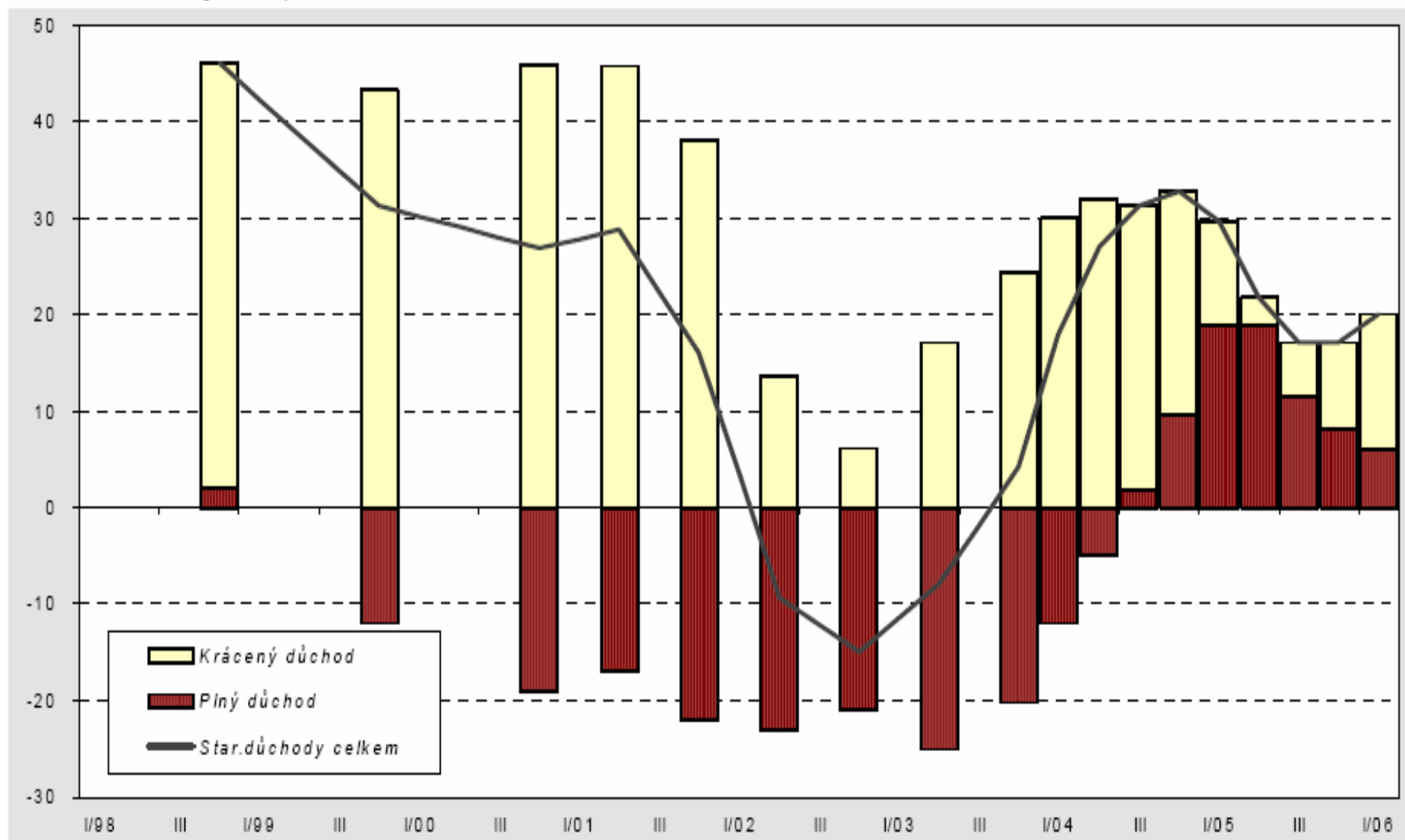
(Mullan 2000, p. 93)

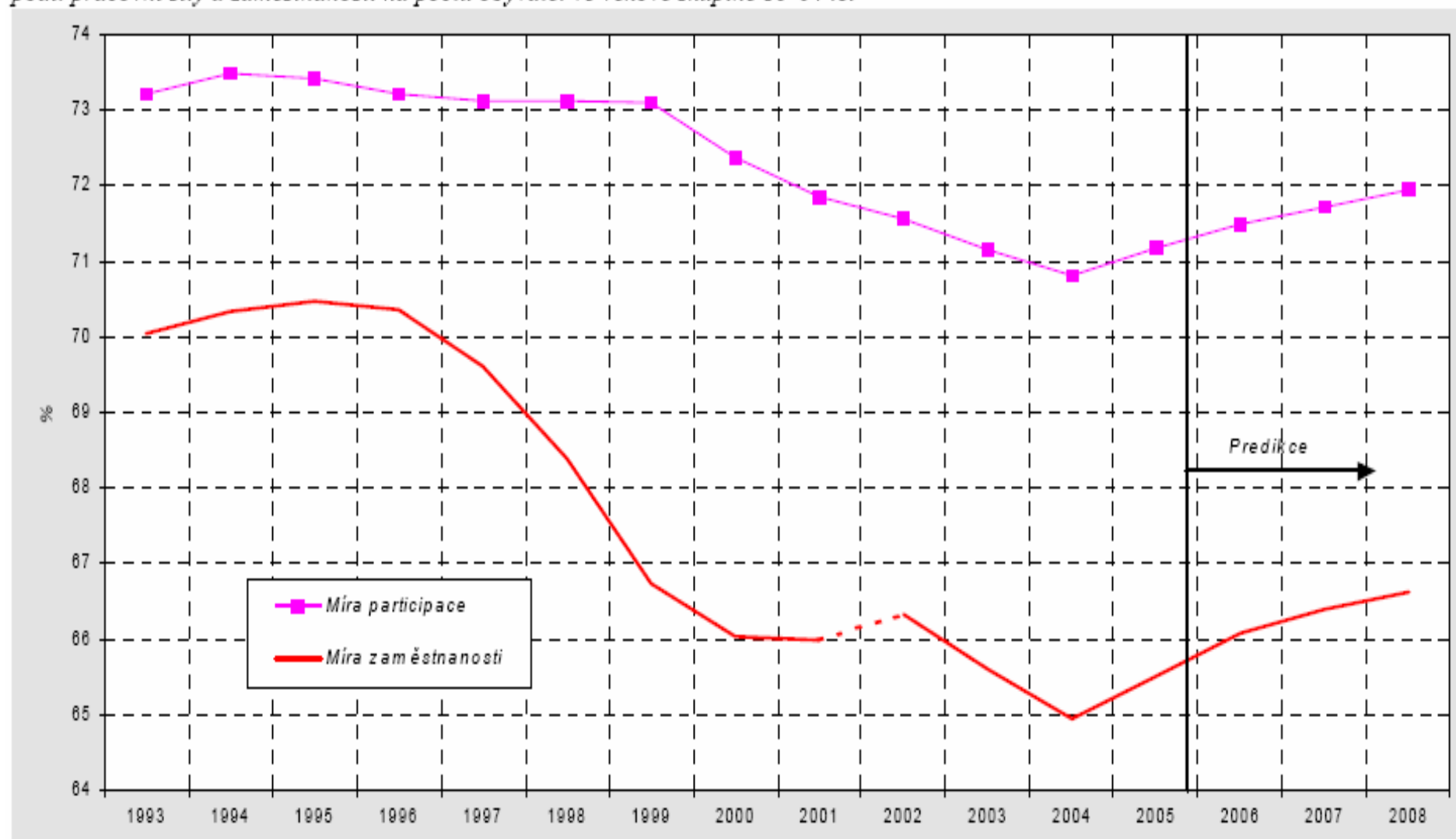
Graf 6.4: Starobní důchodci

absolutní meziroční přírůstky v tis. osob ke konci období

Graf 3.1: Míra participace a míra zaměstnanosti

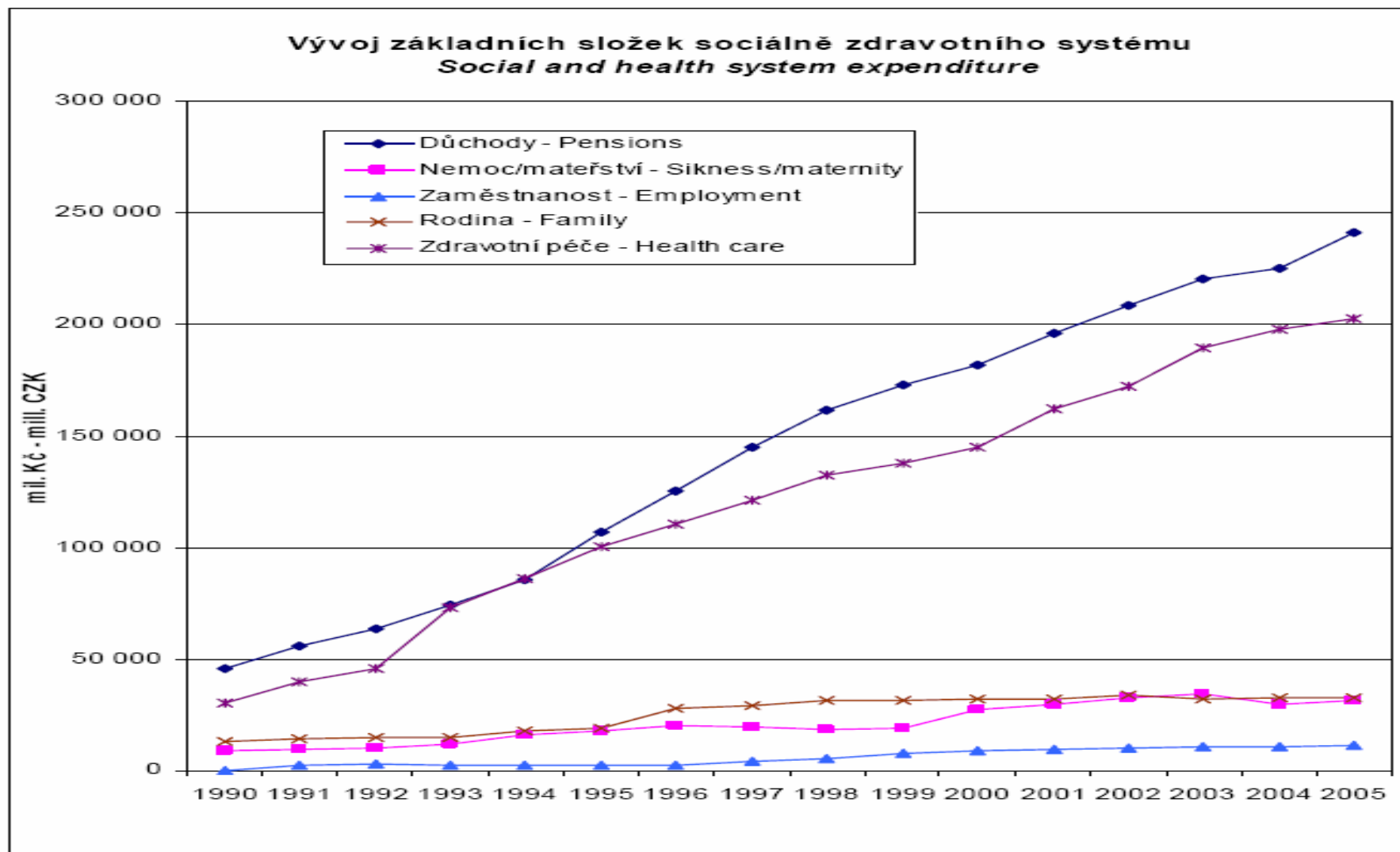
podíl pracovní síly a zaměstnanosti na počtu obyvatel ve věkové skupině 15-64 let

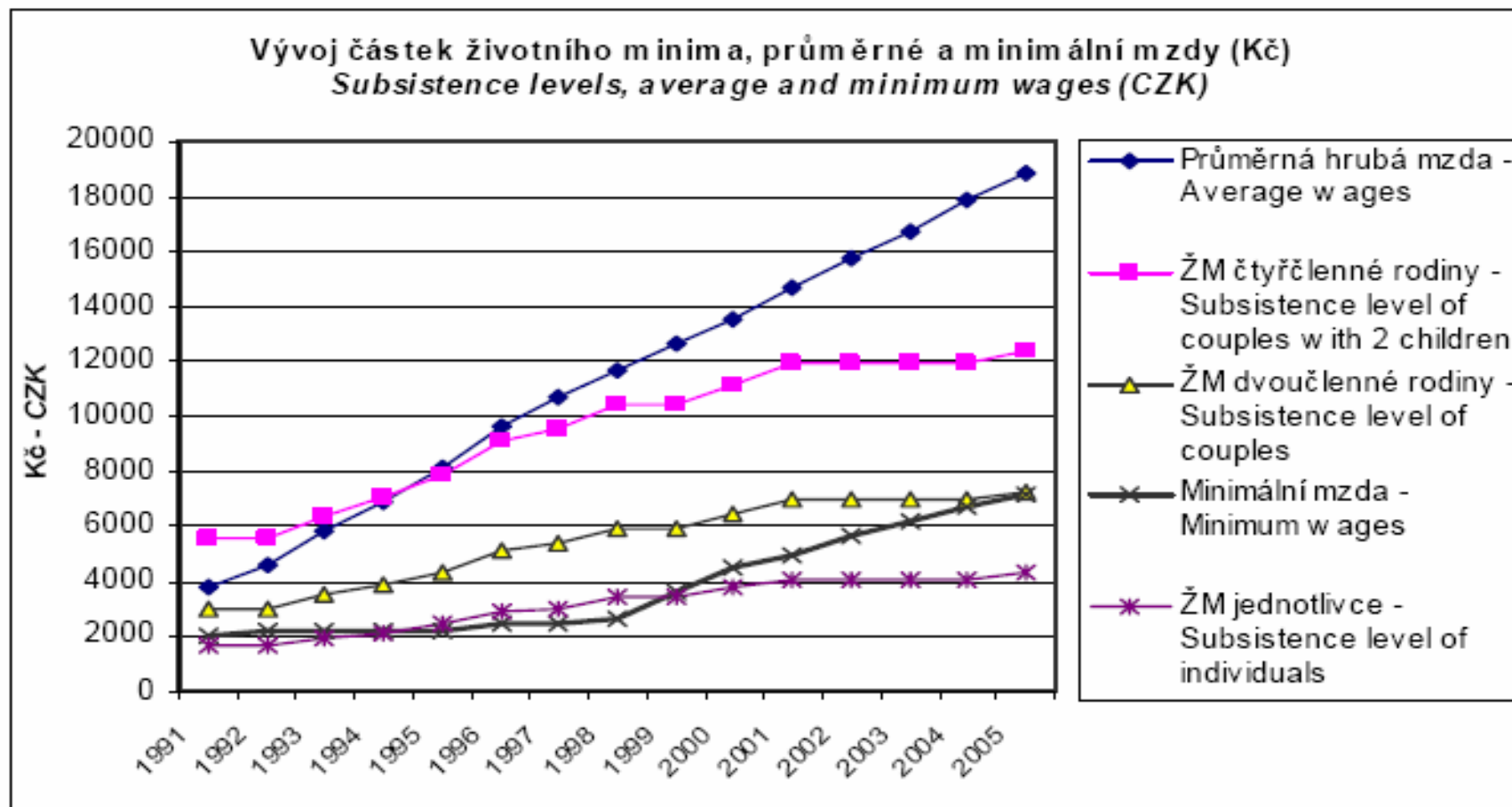
Časová řada míry zaměstnanosti mezi roky 2001 a 2002 není metodicky konzistentní. Bliže viz pozn. u tab. 3.1.

4. Proto by se měly sociální výdaje snížit.

Graf / Graph 8

.....a snížení sociálních dávek pro nezaměstnané.

---

5. Pokles sociálních výdajů nám také umožní snížit daně. To je důležité, protože nízké daně a nízké náklady na pracovní sílu přilákají zahraniční investory a podpoří naši konkurenceschopnost.

- Jsou nízké daně jediný faktor, který berou investoři v úvahu? Potřebujeme lákat zahraniční investory na nízké mzdy a daně? Nepřišly by stejně? A máme se snažit intenzivně lákat zahraniční investory?
  - Jsou nízké mzdy cílem hospodářské politiky? Je velkým problémem pokud odcházejí zahraniční investoři na Východ?
  - Kdy a kde byla prokázána jednoznačná závislost mezi nízkými daněmi a růstem? Je pravděpodobné, že nižší veřejné výdaje budou nahrazeny vyššími soukromými výdaji.
  - Co je to konkurenceschopnost? Je vhodným cílem?
-

Snížení sociálních dávek...

...povede k růstu nerovností mezi domácnostmi
a k nárůstu chudoby?

Je to problém?

Je rovnost cílem hospodářské politiky?

---

6. Naopak bychom měli více veřejných prostředků investovat do dlouhodobě prorůstových oblastí, jako jsou například vysoké školy, věda a výzkum, znalostní ekonomika a infrastruktura.

- kdo určí co je prorůstová oblast?
  - nebudeme mít VŠ a VV trochu předimenzované?
  - věda a školství je byznys jako každý jiný
  - nezačínáme mít trochu moc nových dálnic a železničních koridorů?
  - každá prorůstová politika je pod vlivem zájmových skupin (v horším případě jimi přímo utvářena)
-

---

7. Kdyby se to všechno podařilo, dosahovali bychom vysokého ekonomického růstu a všichni by se měli lépe.

- Je otázka, zda by to vedlo ke zvýšení ekonomického růstu? Od USA a Anglie se lišíme ještě v celé řadě jiných parametrů.
  - Zásadní změna sociální politiky a její důsledky a s ní zvýšená nejistota může mít i negativní dopady na růst.
  - Všichni by se lépe rozhodně neměli. Došlo by k polarizaci příjmového a majetkového spektra.
-

---

8. Tento program se nedaří uskutečnit protože ho blokují populističtí politici, kteří mají strach o hlasy sociálně slabých voličů.

- ?????

1. Co je to hospodářská politika?

Hospodářská politika = přístup státu k ekonomice; snaha dosáhnout určitých (ekonomických) cílů. Tyto cíle mohou, ale nemusí být v souladu s přirozeným vývojem ekonomiky.

Kontinentální model = HP jako samostatná disciplína navazující na makroekonomii. Zahrnování poznatků souvisejících vědních disciplín do celkového obrazu HP (politologie, sociologie, historie).

Anglosaský model = hospodářská politika je součástí obecné ekonomie. Předmětem samostatných kurzů jsou spíše její dílčí problémy (fiskální politika, monetární politika, protimonopolní politika). Je metodologicky více konzistentní.

(Žák 1996)

OTÁZKA

Jaká je optimální míra státních zásahů v konkrétních případech?

Kardinálním problémem hopo je míra angažovanosti státu v hospodářství. Co máme přenechat trhu a co jsou vhodné úkoly pro vládu? Odpověď je obtížné pokud nevíme co míníme trhem a co vládou. (právo použít donucení?)

Je vláda nezbytná?: Vyloučení neplatičů; Černý pasažér; Transakční náklady; Monopoly; Externality; Veřejné statky

(Heyne 1991)

Variabilita sporu trh x vláda: Státní vlastnictví, státní regulace, státní zakázky.

Politické spektrum a jeho odpověď na otázku

-
- „Market institutions are uniquely powerful mechanism for organizing enormous quantities of capital and labor. Market process seem ideal, even for providing for diverse needs of large numbers of consumers. But markets are not perfect. In fact, sometimes the performance of an unregulated market may be politically unacceptable.“ (Munger 2000)
-

2. Politické doktríny

Hospodářská politika se neuskutečňuje v politickém vakuu, nýbrž podléhá vlivu řady sil, z nichž velmi významné jsou politické ideologie. Politický program nějaké skupiny, strany či jednotlivce vychází vždy ze **dvou pramenů**. Prvním je **reflexe skutečnosti**, popis společenské reality, jejich nedostatků. Druhým je určitá **doktrína**, která program orientuje a dává mu cíl a smysl.

Jednotlivé doktríny plní **čtyři zásadní funkce**:

- napomáhají **vysvětlovat** politické události a jevy
- poskytují kritéria a **žebříčky hodnot**, tzn. určují co je dobré a zlé
- **orientují** své stoupence tak, že jim poskytují vědomí identity a sounáležitosti k určité sociální skupině;
- nabízejí svým stoupencům základní rysy politického programu a **cíle** politické akce

(Politologie)

Ideologie I

Liberalismus = politická a ekonomická doktrína; systém politických, ekonomických a kulturních, sociálních a jiných hodnot (individualismus, víra v pokrok, preferování politické svobody, tolerance, uznání soukromého vlastnictví, omezení role státu a státní moci) a teorií (dělba moci, laissez-faire). Hlavní teoretici: B. Spinoza; J. Locke; Ch. Montesquieu; I. Kant; J.S.Mill; A. Smith; J.B.Say; L. Mises; F.A. Hayek; M. Friedman. **Ústřední hodnotou tohoto směru je svoboda jednotlivce** a otevřená společnost svobodných individuů. **Svoboda od státu, autority a tradice.** Znamená jejich omezení, nikoliv však destrukci. Liberalismus tak otevírá člověku značný prostor pro jeho jednání, a proto je kritizován. Neříká totiž, **jakým způsobem tuto svobodu naplnit** pozitivním obsahem. Cílem všech liberálních a neoliberálních koncepcí je dodnes důraz na **individuální svobodu** a ochrana společnosti a ekonomického systému **před vnějšími zásahy** vlády. Liberálové tvrdí, že **nelze předvídat** důsledky žádného jednání, a proto každá i když dobře míněná regulace může vyvolat nežádoucí výsledky ve společnosti a nerovnováhu na trhu. Politickoekonomický program liberálů je proto zaměřen spíše než na snižování nezaměstnanosti **na podporu a odstraňování bariér podnikání**, tedy na oblasti, kde se vytváří materiální bohatství společnosti. Konkrétně se jedná o **snižování daní** či **odstraňování překážek** mezinárodního obchodu.

Ideologie II

Konzervatismus = přesvědčení těch, kdo věří v hodnoty, **jež co nejvíce zachovávají** přítomný politický, sociální a ekonomický **řád**. Je to tendence **přebírající** způsoby chování z těch tradic a institucí, které se s odstupem času a podle zkušeností **jeví jako správné**, a která chce případně jejich **změny uskutečnit postupně a ne často**. Politická praxe: Konzervatismus je ve své praxi nevyhnutelně pragmatický a **lokálně orientovaný**, neochotný obhajovat dalekosáhlé řešení; často připouští, že existují problémy a potíže, které pouze politickými prostředky **vyřešit nelze**. Při řešení konfliktů se střeží překročit rámec zděděných institucí a vlády zákona. Jejich politický program se soustřeďuje **na ochranu rodiny, společenského řádu a vlastnického práva**.

Ideologie III

- **Křesťanská sociální nauka** = požadavek **vyvážení role člověka v neosobních tržních vztazích**, rovnováhu mezi **sociální odpovědností a svobodou**. Zdůrazňuje, že **vlastnictví zavazuje** a apeluje na sociální spravedlnost a odpovědnost. Obhájí rovnost příležitostí, protože každému člověku musí být dána šance vymanit se z bídy. **Vyslovuje se tedy pro sociálně tržní hospodářství**, ale už nikoliv pro welfare state (sociální, asistenční, zaopatřovací stát, stát blahobytu).
- **Sociálně demokratický program** = je orientován na **humanizaci tržního řádu**: podporu zaměstnanosti, sociální jistoty (minimální mzda, sociální dávky a zabezpečení), rovný přístup ke vzdělání, rozšiřování hospodářských a sociálních práv.
- **Socialismus** = koncepce vedená ideálem spravedlnosti a bratrství. Snahou socialismu je podřídit individua společnosti, která si stanovuje cíl obecného dobra nad individuálním zájmem. **Odmítá soukromé vlastnictví výrobních prostředků a volnou konkurenci.**

Politické spektrum ČR

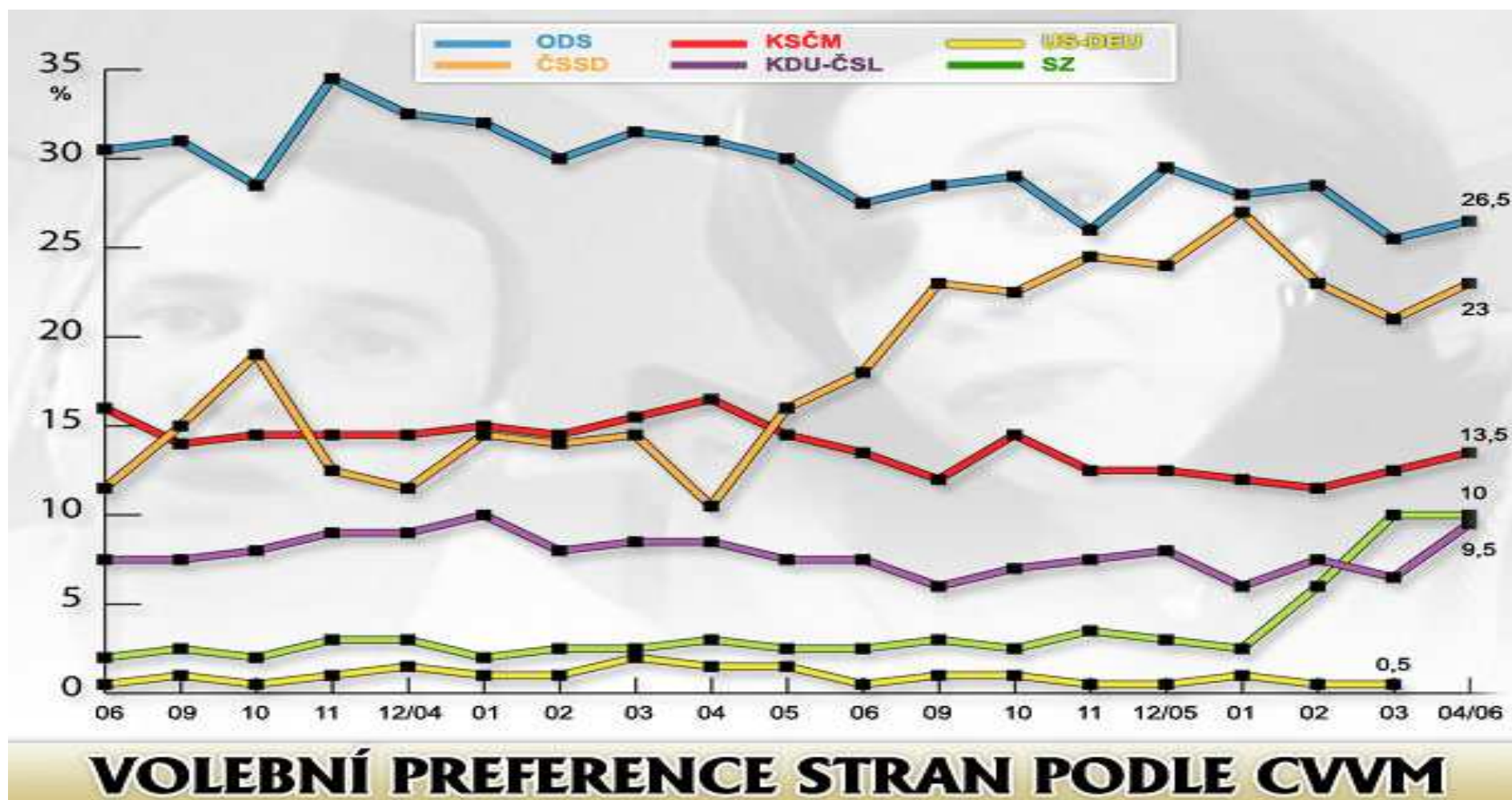
1. ODS (Konzervatismus + Liberalismus)
2. KDU-ČSL (Křesťansko-sociální nauka)
3. ČSSD (Sociálně demokratický program)
4. KSČM (Socialismus)

Zelení (Ekologie)

ODA, US (Liberalismus)

ČP, SPR-RSČ (Konzervatismus; Nacionalismus)

Vývoj preferencí

Politické spektrum SR

Výsledky voleb na Slovensku: počet hlasů; mandátů

- Smer - sociální demokracie: 29,14 %; 50
- Slov. demokr. a křesťanská unie: 18,35 %; 31
- Slovenská národní strana: 11,73 %; 20
- Strana maďarské koalice: 11,68 %; 20
- Lidová strana HZDS: 8,79 %; 15
- Křesťanskodemokratické hnutí: 8,31 %; 14

Politické spektrum USA; V. Británie

USA:

1. Republikáni (= konzervativci)
2. Demokráté (= liberálové)

V. Británie:

1. Labouristé (soc. dem/socialistická/liberální)
  2. Konzervativci (konzervativní; liberální)
-

Politické spektrum Německo

CDU/CSU.....	35%
SPD.....	34%
FDP.....	10%
PDS.....	9%
ZELENI.....	8%

Politické spektrum Rusko

1. Jednotné Rusko (Putin).....36,8%
  2. Komunisté.....12,7%
  3. LDS (populisté).....11,8%
  4. Vlast (nacionalisté).....9%
  5. Jabloko (liberálové).....4,3%
  6. Svaz pravicových sil..... 3,9%
-

EU

- **<http://www.europarl.europa.eu/members/expert/groupAndCountry.do?language=EN>**
-

Hřiště hospodářské politiky

- 1) Trhy
- 2) Politika
- 3) Experti

Vize v politice

- Role osobnosti
  - Profily odvahy
  - Konzistence
  - Typologie politiků
  - Marketing reformy VV
-

Média a hospodářská politika

Role médií:

- Utvářejí názory veřejnosti?
  - Odrážejí názory veřejnosti?
  - Jsou v ekonomických analýzách hlídacím psem nebo hloupým oslíkem
-

Paradigmata v hospodářské politice ?

Neoliberalismus (neokonzervatismus) = víra, že soukromý sektor a tržní řešení je optimální pro většinu (všechny) ekonomických problémů.

Historie: Chicago – Thatcherismus – Reaganomika

Hlavní bašty: WB, IMF, liberální think-tanky
